

ДОЗВІЛЛЯ МІСЬКОЇ МОЛОДІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ У СПОГАДАХ О. АНТОНОВИЧА

Кушнір С. А.

аспірант кафедри всесвітньої історії

*Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

У міжвоєнний період дозвілля міської молоді Східної Галичини було тісно пов'язане з політичними та культурними процесами, що формували нове покоління українців. Спогади О. Антоновича, одного з активних учасників місцевого національного руху, дозволяють простежити, як середовище гімназійної та студентської молоді поєднувало навчання, громадську діяльність і культурні практики, створюючи особливий простір для формування національної свідомості. Його життєпис є важливим джерелом для розуміння того, як дозвілля молоді ставало не лише сферою відпочинку, але й полем боротьби за ідеї та цінності.

Омелян Антонович народився 6 лютого 1914 р. в місті Долина в родині державного службовця. Початкову освіту здобув у рідному місті, а згодом навчався у гімназіях Львова та Перемишля. Саме в цей час він долучився до національного підпілля, що стало визначальним для його подальшої біографії. У 1933 р. польська влада заарештувала його за участь у діяльності ОУН, і він провів понад два з половиною роки у в'язницях Перемишля та Тарнова [6, с. 152; 7, с. 28]. Цей досвід сформував його як людину твердого характеру, дисципліновану та готову до самопожертви.

Після звільнення Антонович продовжив навчання: студіював право в Любліні, економіку в Познані та Берліні, а 1943 р. здобув ступінь доктора права в Українському вільному університеті у Празі [3, с. 584]. У роки Другої світової війни він двічі опинився в німецькому концтаборі Заксенгаузен, де загалом провів понад два роки [5, с. 3; 7, с. 28]. Вийшовши на волю, Антонович знову включився у підпільну діяльність, виконуючи завдання для Закордонного представництва УГВР у різних країнах Центральної Європи [2, с. 19; 8, с. 21].

Після війни він працював у проводі ОУН під керівництвом С. Бандери, опікувався бійцями УПА, які прибували до західних окупаційних зон Німеччини та Австрії [7, с. 28]. У 1949 р. разом із дружиною Т. Терлецькою емігрував до США, де спочатку заробляв на життя важкою фізичною працею, а згодом став представником

Закордонного представництва УГВР у Вашингтоні та головою Об'єднання українців цього міста [3, с. 584; 6, с. 153]. Водночас він активно співпрацював із видавничим об'єднанням «Пролог», готуючи огляди преси та матеріали для англomовних видань, що поширювали інформацію про Україну [6, с. 154].

У США Антонович разом із дружиною заснував ферму у Вірджинії, але його головним внеском стала благодійна діяльність. У 1980 р. подружжя створило Фундацію Омеляна і Тетяни Антоновичів, яка підтримувала розвиток української культури та науки. Завдяки їхнім пожертвам було відновлено бібліотеку Києво-Могилянської академії, Львівську наукову бібліотеку ім. В. Стефаника, споруджено пам'ятник борцям за Українську державу та музей «Бойківщина» у Долині [4, с. 23; 7, с. 28]. У вересні 2005 р. О. Антонович повернувся на постійне проживання до України, оселившись у Львові. Тут він продовжував підтримувати культурні та освітні проекти, залишаючись символом жертвності та служіння українській справі [8, с. 21]. Помер він 28 лютого 2008 р., залишивши по собі спадщину мецената, громадського діяча та людини, яка своїм життям втілювала боротьбу й відданість національній ідеї [5, с. 3].

Дозвілля міської молоді виступало важливим соціокультурним індикатором, що відображав поєднання традиційних форм відпочинку, громадської активності та національного виховання. Спогади О. Антоновича дають змогу реконструювати повсякденні практики молоді – від участі в публічних імпрезах і фестивалях до організованих гуртків і спортивних змагань. Аналіз його мемуарів дає можливість виокремити декілька ключових рис міського молодіжного побуту: інституціоналізацію культурних практик у межах місцевих осередків, активну участь жінок у громадському житті, роль спорту й скаутської (пластової) діяльності як засобів соціалізації, а також значення публічних просторів як місця для здійснення міжособистісних контактів і політичних дискусій [1, с. 26–29].

Урбаністичне середовище Долини та Львова, яке описує О. Антонович, було насичене локальними інституціями (осередки «Просвіти» та «Руської Бесіди», читальні), де відбувалися аматорські вистави, збори й забави; ці простори виконували одночасно культурну, освітню й рекреаційну функції, забезпечуючи молоді можливості для колективної творчості та публічної присутності [1, с. 26–27]. Масові святкування й фестивали, організовані жіночими читальнями та іншими громадськими організаціями, поєднували розважальний і благодійний аспекти: підготовка до фестивалю включала репетиції, лотереї, буфети й спортивні змагання, а самі заходи слугували майданчиком для національного виховання. Така організація свят підкреслювала,

що дозволяв в містах Галичини мало виразний громадський і виховний вимір, а не лише приватний характер відпочинку [1, с. 28–29].

Спортивні практики, зокрема футбол, займали центральне місце в житті підлітків і молоді. Регулярні ігри на вільних майданчиках, імпровізовані команди та недільні матчі формували колективну дисципліну й відчуття належності до групи. О. Антонович підкреслює, що футбол «набирав усе більшого значення» і часто перетворювався на домінуючу форму проведення вільного часу, що свідчить про зростання масової спортивної культури в містах Східної Галичини міжвоєнного періоду [1, с. 84–87]. Пластова діяльність, легальна скаутська організація, доповнювала спортивні практики виховними вправами, орієнтуванням на місцевості, нічними тренуваннями та елементами військової підготовки [1, с. 92–94].

Особливе місце у дозвіллі тогочасної міської молоді Галичини займало читання. О. Антонович підкреслює, що молодіжне читання починалося з домашньої передплати різних видань («Світ дитини», «Молода Україна», «Наш приятель»), які поєднували релігійне й національне виховання та формували читацькі смаки, зокрема інтерес до історичних повістей і романів (особливо популярними серед молоді, за спогадами автора, були твори К. Мая («Віннету») та Д. Ф. Купера («Останній із могікан»)). Ця рання читацька практика, за його словами, «скріплювала ... національне почуття і патріотизм» [1, с. 80–81, 100–101].

Важливою формою масового дозвілля міської молоді були також візити до кінотеатрів. О. Антонович згадує великі кінотеатри Львова («Копернік», «Аполло», «Пасаж», «Гражина», «Лев»), де демонструвалися як голлівудські, так і німецькі стрічки, і навіть фільми, зняті на території радянської України (наприклад, «Тарас Шевченко» (1926)). Перегляд кіно супроводжувався оркестровим акомпанементом у німому кіно й перетворювався на подію, що поєднувала розвагу з елементом освітнього впливу [1, с. 98–99]. Окремої уваги заслуговують танцювальні вечори («вечорниці», «забави»), які мали чітку сезонність («восени і взимку, а переважно по Різдві, в січні і лютому, аж до Великого посту») і проводилися громадськими та студентськими організаціями. Музичний репертуар таких вечорів включав віденський вальс, аргентинське танго, американські фокстрот і словфокс, місцеві шлягери, а також популярні українські композиції, що поступово входили до танцювального репертуару (наприклад, «Гуцулка Ксеня») [1, с. 222].

Окрім цього, походи в гори, рибальство та збирання ягід і грибів у спогадах О. Антоновича виступають як форма активного відпочинку, що поєднувала фізичне загартування, пізнання природи й національну самосвідомість. Шкільні «прогульки» під наглядом учителів, літні

походи до Карпат та інші маршрути давали молоді можливість долати перешкоди, вчитися співжиттю в групі й відчувати «переборювання перешкод серед чудової природи», що автор прямо пов'язує з вихованням і товаришським співжиттям [1, с. 48–50; 149–153].

Таким чином, дозвілля міської молоді Східної Галичини міжвоєнного періоду поєднувало у собі розважальний, освітньо-виховний та громадський компоненти, сприяючи набуттю соціальних навичок і виробленню національної ідентичності. Описані О. Антоновичем форми відпочинку (спорт, читання, танцювальні вечори, відвідини кінотеатрів, мандрівки у гори тощо) функціонували як інституційно впорядковані майданчики соціалізації й патріотичного виховання. Спогади автора підтверджують, що ці культурні практики мали тривалий вплив на формування громадянської позиції покоління і зберігають цінність як джерело історичної реконструкції повсякденного життя.

Література:

1. Антонович О. М. Спогади. К. – Вашингтон : АО «Август», 1999. 392 с.
2. Д. М. Антонович Омелян (Omelan Antonovych). *Енциклопедія Української Діаспори*. Т. 1: Сполучені Штати Америки. Кн. 1: А – К. Нью-Йорк ; Чикаго : НТШ в Америці, 2009. С. 19.
3. Дзюба І. М. Антонович Омелян Миколович. *Енциклопедія Сучасної України*. Т. 1: А. К., 2001. С. 584.
4. Квіт С., Брюховецький В. Своім життям він будив наші українські душі. *Свобода*. 2008. 7 березня. № 10. С. 23.
5. Помер Омелян Антонович. *Свобода*. 2008. 7 березня. № 10. С. 3.
6. Сенік Я. Омелян Антонович – громадянський діяч, дослідник, меценат (до 100-річчя від дня народження). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. 2015. Вип. 23. С. 152–158.
7. Ференцевич Р. З когорти ідейних борців (до сороковин св. п. д-ра Омеляна Антоновича). *Свобода*. 2008. 9 травня. № 19. С. 28.
8. Ференцевич Р. Омелян Антонович повернувся в Україну. *Свобода*. 2005. 14 жовтня. № 41. С. 21.